

stave izvoljeni, si prizadjali, da bi se tudi zapoved za razdeljenje srenjskih pašnikov v to postavo vzela, ker to bi bilo gotovo sredstvo, toliko pustih puščav v rodovitne zemljiša predelati.

Na to odgovorimo, da želja ta razodeva gotovo umnega in za prid svojih sosesčanov unetega moža in da tudi mi, ki smo o tem že veliko pisali, smo z njim vred prepričani velike dobrote, ki jo napravi taka razdelitev. Al v občinsko (srenjsko) postavo se ne morejo vzeti take posamesne reči. Take reči spadajo v opravilstvo manjšega srenjskega ali pa večjega okrajnega odbora. Komisija je skerbela le za to, da bi se prihodnjim srenjam veliko pravic dalo. Srenjam bo potem v roke dano, vse to izpeljati, kar v svojih zadevah za dobro in potrebno spoznajo. Če bojo srenjski možje, ki si jih bojo srenjčani sami volili, pametni možje, bojo to in še marsikaj drugega lahko dognali. Tako, na priliko, tudi, da naj vsak srenjčan svoje pohištva asekurira in več takega. Sploh moremo reči, da se je veliko dobrega nadjati za srenje, ako bojo velike in mogočne, ako bojo umno in krepko na noge stopile pod vodstvom modrih županov in umnih srenjskih mož. Če pa bojo le majhne in medle srenjce in če bojo dremale kakor dozdanje, bojo same krive, ako ne bojo dosegle, kar bi pod krilom občinske postave lahko dognale. Za tega voljo bote dve reči posebno imenitne: prvič, da se napravijo kolikor bo moč velike srenje, in drugič, da se izvolijo pametni in za prid svoje soseske marljivi možje.

Vredništvo.

Kratkočasno berilo.

Bil je mož beseda.

(Konec.)

Enega dne pride berhko napravljen sardinsk strelec v Maricno hišo. Marica se je nadjala v malo dneh drugo detce dobiti. Njeni mož Janez, kteremu se je seržant (feldvebel), kar je bil strelec, že velik gospod zdel, je sprejel prav spodobno mladenča, kteri je bil zdaj dobro olikan in omikan človek. Bil je Andrej. Tega, kar se je nekdanj zgodilo, ni nobeden več omenil.

Zlo zlo se je širilo serce Janezu, ko pride drugi dan Andreja ga časti prosit, lepemu otroku boter biti — povila mu je namreč žena njegova berhkega fantka. Ko je pa detetu še celó dva rimska cekina podaril — 20 tolarjev je ženi koj po svojem prihodu podaril — je zadonela hvala po celem selu.

Andrej je ostal osem dni v hiši, plačeval za Maricnega očeta jéd in pijačo in dajal denarjev otrokom, ki so ga srečevali. „Kadar se mi bo še bolje godilo, ljuba Marica“ — ji reče — „se ti bom gotovo hvaležnega skazal. Zagotovim ti, da bom ostal mož beseda“.

Bil je dobro izurjen vojak in učivši druge v vojaščini si je prislužil dokaj denarjev. Vse mladenče imenitnih stanov, kteri so hotli oficirji biti, je podučeval on; dobro dobro so mu plačevali. Ko je slovó vzal, so ga spremili vsi seljani pol ure delječ; mogel se je namreč o določenem času v svoje mesto verniti.

Bilo je leta 1805, ko so se Francozi s cesarskimi na Laškem vojskovali. Enega večera so peljali iz francozkega tabora ogleduha (špijona), da bi ga ustrelili. Mladi mož se je delal stanovitnega; tolažil je svojo mater, ktera je jokaje poleg njega tekla; vojaki so namreč obsojenca jaderno tirali na morišče. Neprenehoma je upila: „Moj ubogi sin je nedolžen, tako gotovo, kakor gotovo je Bog v nebesih! Hotel se je le podati v tabor, da bi zvedel, ali ni ondi seržant Andrej, njegov boter, ker je slišal, da je prestopil k Francozom. Nedolžen je, nedolžen je! Vi ste ubijavci, pa ne vojaki; to vam rečem kot mati; namest serc imate le kamnje v persih, vi ubijavci! Ali ni več Boga v nebesih, ki bi mojega sina otel! Saj toliko počakajte, da padem pred generalom na kolena in ga prosim milosti svojemu sinu!“

Ne maraje za vse to plakanje in hudovanje prežalostne matere so hiteli vojaki proti mestu, kjer bi bil imel mladenč ustreljen biti. Bili so komaj še sto korakov od morišča, kar izterga mati v svojem obupu nekemu vojaku puško iz rok in se postavi z nastavljenim bajonetom proti vojakom. „Za Božjo voljo, nikarite mati!“ jo prosi sin, in ravno jo hoče vojak, kteremu je puško vzela, z golo sabljo predréti, kar ga prime nekdo z gromečim „Stoj!“ za roko.

Bil je general sam, kteri je šel ravno od svojih opravil v tabor nazaj.

„Kaj imate tú? Kdo je ta človek? Kaj hoče ta baba?“

Materi je bilo privoljeno govoriti. Govorila je: „Jez sem Maria iz sela Monzi poleg Nice; to je moj edini sin Andrej. Francozi so nam kočó požgali in hlev oropali; mojega moža je bridkost umorila, hčer mi je še pred žalost pokopala; hudobni sosedje so mi v pravadah moje njive požerli, zdaj sem uboga, uboga reva. Napravil se je z mano moj Andrej na pot v francozki tabor, ker je od družih Francozov slišal, da je njegov boter, seržant Andrej, gotovo tudi pri Francozih. Tega je hotel poiskati in prašati, ali bi ne mogel tudi vojak biti; z denarji, ktere bi na roko dobil, me je hotel v óskerbnišče v Nici spraviti. Naj ne gledam nikolj Božjega obličja, ako ni vse resnica, kar govorim!“

„Peljite mi oba v moj šotor!“

„Ali me poznaš, žena?“

„Ne poznam vas, milostivi gospod!“

„Jez sem Andrej, kterega si otéla z galeje; jez sem seržant Andrej, boter tvojega sina; jez sem Andrej Masena*), francozki maršal!“

Omedlevši je padla Marija v roke svojega sina, kteri je mater terdno objemši padel na kolena pred maršalom.

Ko se je zopet zavedla, ji solze veselja in hvaležnosti oblijejo lice; Masena pa jo je poljubil na čelo, ji daruje 20,000 tolarjev za zidanje novega pohištva, in ukaže, jo s sinom vred v njegovi kočii peljati domú.

(Po francozkem C. Bonafonta).

Kratkočasnica.

Neverjetna novica. **)

Krinolinam, pravijo, da že kljenka. Zakaj slišati je, da je že veliko ženinov, zlasti takih, kteri so v nekdanjo sedmo šolo hodili, se prepričalo, da so francozke krinoline za njih hiše večidel preširoke, to je, take, da skozi njih navadne domačinske duri ne morejo brez škode ne noter ne ven.

Marsikaj družega pa, kar sive glave ali veliko več visokomodri starci govore in sklepajo, na priliko, da unanja šopirnost po navadnem natornem redu notranjo spričuje, ali da puhlo oblačilo tudi puhlo glavo razodeva, in še veliko več družega in hujšega, hočemo tukaj rajši opustiti in zamolčati, ker se nam opravljanje nespodobno zdi, in ker bi se utegnili misliti, da starcom le čmernost in nevošljivost do mladih let po glavi roji.

Pa, kar veliko več v sebi ima, kakor vse dosedaj rečeno, je to, da so bistre ženske že same spoznale, da je francozka prenapetnost njih veljavi, čeravno jo na videz

*) Andrej Masena, vojvoda rivoljski, knez eslingenski, rojen 1758, je bil izperva res prost vojak, pa je dospel čast vojskovodja. Bil je stanovitni tovarš Napoleona I., kteri ga je imenoval „ljubčka vojskine sreče“. Tudi na Krajskem je bil dobro znan in živí še zdaj v narodni, dasiravno ne preestetični pesmi. Umerl je 4. avgusta 1817.

**) Že smo sklenili pravdo o krinolinah in zavoljo tega smo dva dopisa (častita gospoda dopisnika nam ne bota zamerila!) „ad acta“ djali, ker „omne nimium vertitur“, kar nam pošljejo visokospoštovan gospod „neverjetno novico od matere zaničevavke krinolin“. Zavoljo posebnosti naj gré tedaj le še ta sostavček v natis; al le tiho bodimo, da ne pošlje kdo „Novic“ v Pariz; Bog ne daj, da bi zavoljo tega imeli „casum belli!“

podperajo, vendar nazadnje le škodljiva. Zakaj krinoline, kakor je znano, so bile od konca zato vpeljane, da bi ženske po njih večjo širokost, in toraj večjo mogočnost zadobile. Neka imenitna zagovornica krinolin, kakor je bilo v nemških časnikih brati, je naravnost rekla, da se ji zdi, da ženska brez širocega oblačila ali krinoline nič ne pomeni („dass sie nichts vorstellt“ — Allg. Zeitg.) — Razumne ženske pa vidijo, da to ravno toliko hoče reči, kakor, da ženske same na sebi, to je, brez krinolin nič pomena ali veljave nimajo, in da po tem takem vse tiste, ktere s krinolinami veljave išejo, očitno poterjujejo, da same na sebi nič ne veljajo. — To so pri nas, kjer bistro Savo pijemo, nektre bistre ženske že pred zapazile, in ni davno, kar smo od take bistre gospé višjega stanu (žal nam je, da je ne smemo po imenu imenovati) slišali, da je rekla: „Dokler bom jez mati, moje hčere ne bojo krinolin nosile.“ — Zares! to je možka beseda, in če je taka mati tudi le bela vrana, smo veseli, da je saj ena.

Po vsem tedaj, kar je bilo dosedaj povedano, se more skleniti, da bo pri nas krinolinam kmalo poslednja ura bila. — Da je pa vendar to, kar smo ravno sedaj s tako prederznim zaupanjem izrekli, tudi v našem podnebj, po vseh štirih vetrovih neverjetna novica, bo vsak moder bravec, kateri vé, kaj oblaki zakrivajo, in kako deleč je do sonca, lahko previdil.

Še ena beseda, ktero, čeravno v ti reči kakor „Quintessenz“ veljá, le ob kratkem in s poverhmem namígom, tukaj pristavimo, je: v ta namen storjena zedimba pametnih mož, to je, takih, katerim se na obrazu kaj več vidi kakor sama enakost s kozlički ali zgolj rodovitno polje za brado! Y.

Dopisi.

Iz Zagreba 1. novembra. A. K. — Lani smo brali v „Novicah“, da je v Zagrebu neznana roka na današnji dan okinčala spomenik našega rojaka, Stanka Vraza, in spomenik „Nedužnih žertvah“. Kakor lani, je tudi letos bil okinčan spijoči lev na spomeniku „žertvah“, in svetil se je napis „Uspomena“ v čarobnem svitu. Kdo se je nek spomnil zapušenega groba Vrazovega, kdo se je usmilil nedolžnih žrtev? Gospodje bogoslovci zagrebški, vsi vneti za narodnost in domovino, so poslali milemu pesniku venec, in blagorodna gospá grofica Čačković je ovenčala pesniku grob ter pripravila osvečavo na pozabljene spomenike. — Te dni se je horvatska književnost znatno pomnožila. Izišla je ravno kar izpod tiska drama v pet činih pod naslovom „Matija Gubec, kralj seljački“ od Mirka Bogovića, spisatelja „Frankopana“ in „Stjepana, posljednoga kralja bosanskoga“. Kakor njegove perve dve hčerk, je tudi pričujoča spisana čisto v narodnem duhu, da se čitatelj ne more prečuditi krasoti in bogastvu jezika. Občo pozornost tudi od naše strani zasluđuje omenjeno delo, ker sega nja predmet v našo povestnico, popisovaje „Muško puntarijo“, ktera se je bila tudi na Kranjskem in južnem Štajarskem ukoreninila. Cena je prilični knjigi 1 goldinar nov. dn. Dalje smo dobili Filipovićevo „Narodno knjigo“ za leto 1860 s sliko Amosa Kamenskega. Cena 90 kr. in naposled „Jadranske Vile“*), prvi zvezek, ki izhajajo na Reki in jih vredjuje gosp. Vinko Pacel.

Iz Št. Mihela blizo Šoštajna. P. — V 42. listu „Novic“ iz šoštajnske okolice povedana prigodba „o biljah za živega“ potrebuje razjasnila, da ne bo kje kake napačne misli. Res je, da so Ovčanovi za svojega sina Toneta bilje najeli, ko so slišali, da je na Laškem umerl. Al to se ni tako hitro opravilo, kakor bi utegnil kdo misliti. Bilo je tako-le: Ovčanova mati je dvakrat v farovž

prišla in prosila, naj bi se za Toneta mertvaške opravila obhajale, pa ni bila uslišana, ker se še ni prav vedilo, ali je res mertev ali ne. Prašala je po tem tudi v kaplanji, kaj bi bilo storiti, in tudi tu ji je bilo rečeno, naj počaka, dokler se od višjega vojniškega poveljstva kaj bolj gotovega o Tonetovi smerti zvé. Čez ene dni potem je bil med našim in francozkim cesarjem mir sklenjen in veliko dosluženih vojakov razpušenih. Prišel je tudi neki sosed Ovčanovih iz vojske domú, ki je za gotovo terdil, da je z lastnimi očmi vidil Ovčanovega na Laškem smert storiti. Še le na to spričevanje so bile bilje dovoljene. To tedaj ni bila nobena lahkovernost, kakor ta ali uni morebiti krivo sodi, in ravno za tega voljo prosimo „Novice“, naj razglasijo te verstice, da se vse natanko zvé.

Iz Loške doline na Notrajskem 30. oktobra. — Še se spominjamo velike povodnji leta 1851, ko je večji del prebivavcov loške doline (posebno iz šestih vasi) moglo svoje hiše zapustiti in se v druge vasi preseliti. Sedanje deževno vreme nam dela strah, da bi utegnili biti kmali taka povodinj kakor je bila leta 1851, ako Bog kmali boljšega vremena ne dá. Že preganja povodinj nektre prebivavce iz svojih hiš, kateri morajo tudi živino prestavljati, žito, senó in slamo prenašati. Koliko se pri takem prenaševanju po vodi končá, da ni za nobeno rabo več, si vsak lahko misli. Od mlina v Danah se danes še le streha malo iz vode vidi, drugi mlin v Podobu je čez polovico v vodi, — in voda še zmiraj večja prihaja. Le še malo dni, če dež ne neha, bo moralo dosti prebivavcov v Danah, Podcerkvi, Nadlesku, Podobu, Kozarsah in Šumarati z živino vred svoje stanovanja zapustiti! Pač uboga je spet letos loška dolina: huda suša in červ*) sta poletne pridelke večidel končala, tako sicer, da na njivah ni bilo nobene žetve, — povodinj bo pa ugonobila še to malo, kar imajo. Od kod bojo pač naši kmetovavci davke in druge naklade odrajovali, ako jim ne dojde pomoč od višje vlade, in ako ne najdejo usmiljenih serec in dobrotljivih rok. Zakaj pa je povodinj pri nas tako navadna, in kako da bo s povodnijo letos na dalje, pa drugo pot kaj. **) Bog daj, da bi „Novicam“ kaj boljega naznaniti zamogel! Dragotin.

Iz Ljubljane. Danes bomo nadalje povedali, kaj je ljubljanska komisija o občinski ali srenjski postavi sklenila.

Pridši na 4. oddelek srenjske postave, ki govori od tega, kdo naj srenjo namestuje, je bilo določeno: Srenjo naj namestuje v vseh domačih in unanjih zadevah srenjski odbor in pa srenjsko predstojništvo ali županijstvo. — Srenjski odbor ima obstati deloma iz tacih mož, ki jih je srenja prostovoljno volila in odbrala za svoje namestnike, deloma pa iz tacih, ki imajo brez volitve po tej srenjski postavi pravico, stopiti v odbor; razun odbornikov pa volijo srenjčani še na pol toliko namestnikov, ki namesto odbornikov v srenjski zbor grejo, ako se primeri, da je kak odbornik kakorkoli zadržan bil ali če ga sploh manjka. Odbornikov, ki jih srenja voli, more najmanj 12, največ pa 21 biti; število po postavi poklicanih ne sme nikoli števila izvoljenih preseči.

Pravico odbornike voliti ima vsak srenjčan, ki za kar koli v svoji srenji kak neposreden davek plačuje, ako niso kaki posebni zadržki, po katerih se ta pravica zgubi in ki jih srenjska postava na drobno našteva. Volit

*) Ker je letos pri nas červ (zalega nesrečnega kebra) toliko škodo naredil, da je na nekterih njivah do zadnjega cemperca vse pojedel, tako, da je marsiktera njiva čisto gola, ali bi se ne mógli davki ali fronki od takih njiv ravno tako odpisati kakor se odpišejo od tistih, ktere toča potolče ali voda pokončá. Velika dobrota bi bila to revni loški dolini!

Pis.

**) Drugo pismo, ki smo ravno prejeli od gosp. dopisnika, pa ga danes ne moremo več natisniti, pravi, da hvala Bogu! povodinj že vpada.

Vred.

*) „Novice“ bojo o tej knjigi kmali več govorile.

Vred.